

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
Nemzetközi Gazdaságfejlesztés
és Külpolitikai Monitor**

Időszak:

2014. május

Dátum:

2014. május 29.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságfejlesztő zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMŰVELÉSI ÉS TANULÁSI KÖZPONT ZRT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	2
NEMZETKÖZI GAZDASÁGFEJLESZTÉS.....	4
A 2013. évi működőtőke (FDI) folyamatok	4
Nemzetközi trendek	4
Hazai folyamatok.....	7
BEFEKTETŐI HANGULATBAROMÉTER	10
I. A kérdőívet kitöltő vállalkozások jellemzése	10
II. A magyar gazdaság helyzetének megítélése	11
III. Üzleti környezet változásai	13
IV. Egyéb, a vállalat szempontjából fontos megjegyzés, üzenet	15
KÜLPOLITIKAI MONITOR.....	16
Az elmúlt hónap legfontosabb külpolitikai eseményeinek áttekintése	16
Magyarország az EU-ban	16

Vezetői összefoglaló

Eseti tanulmányunk a külföldi működőtőke (FDI) globális és hazai áramlásával foglalkozik tekintettel arra, hogy a napokban láttak napvilágot a 2013. évre vonatkozó statisztikák. A globális FDI-áramlás 2013-ban közel 1300 milliárd dollárt tett ki, ami csupán 4,5 százalékkal magasabb az előző évinél, és a válság előtti legjobb évtől 30 százalékkal marad el. Mindennek felét négy ország (USA, Japán, Kína, Oroszország) biztosította. A tőkemozgásokat elsősorban a vállalatok közötti hitelezés vezérelte, a multinacionális cégek termelői kapacitásának kiépítése visszaesett (a részvénybefektetések csökkentek éves bázison). A 2013. évi visszafogott tőkeáramlás mögött elsősorban a gyenge világgazdasági teljesítmény húzódik meg. 2014-ben sem várható jelentős bővülés, bár a globális konjunkturális helyzet javul, de a számos geopolitikai feszültség miatti bizonytalanság korlátozza a tőkeáramlást.

A hazánkba érkező FDI 2013-ban jelentősen visszaesett: a GDP 2,4 százalékát kitevő külföldi működőtőke áramlott be, szemben az előző évi 11,2 százalékkal. Ezzel a tavalyi évben megtört egy öt éve tartó pozitív trend. A külföldiek magyar befektetésein belül a részvénybefektetések közel harmadával estek vissza, míg az újrabefektetett jövedelmek is csökkentek (véltetően a növekvő osztalékfizetések miatt). Emellett az egyéb tőke (vállalkozási hitelek) kiáramlása is jelentős volt. A feladó országokat nézve, tavaly az Egyesült Királyságból érkezett a legtöbb befektetés, míg ágazati bontásban a gyógyszeripar és a járműgyártás volt a legfőbb célpont.

Bár május havi hangulatbarométerünk szerint a magyar gazdaság jelenlegi állapotát még rossznak látják a vállalkozások, a jövőbeni kilátások kiemelkedően pozitív képet mutatnak. A legtöbb fontos mutató szignifikáns javulást mutat. A válaszadó vállalkozások májusban összességében az elmúlt öt havinál pozitívabban látják a magyar gazdaság és saját vállalkozásuk helyzetét az elkövetkezendő három hónapra vonatkozóan. Valamelyest nagyobb azon vállalkozások aránya, amelyek megrendelés állománya nőtt az elmúlt három hónapban, mint amelyeknek csökkent. Ezzel összefüggésben azon vállalkozások aránya is magasabb, amelyek foglalkoztatás- és kapacitásbővítést terveznek az elkövetkező három hónapban.

A magyar gazdaság anyacégek általi megítélése is jelentősen javult. Az anyacégek javuló megítélésének okait öt vállalkozás indokolta. Az okok között a kedvező makrogazdasági folyamatok; a GDP növekedése; a pályázati pénzek elosztási arányai; az életbe lépett kedvező élelmiszeripari makrogazdasági szabályozók; a beruházási és forgóeszköz hitelezési rendszer; a növekvő piaci vásárló erő és a MAG Zrt. átszervezése révén jobban érvényesülni tudó vállalati érdekek szerepelnek. Az anyacég Magyarországgal kapcsolatos megítélésének romlását egy vállalkozás tartotta fontosnak megindokolni. Eszerint a negatív irányú változásért az útdíj bevezetése és az instabil gazdasági környezet okolható.

A monitor külpolitikai részében ebben a hónapban közvélemény-kutatási adatok elemzésére kerül sor, amelyben az EU-s csatlakozás és az EU-s tagság lakossági visszacsatolását elemezzük részletesen, Magyarország EU-s tagságának 10 éves évfordulója alkalmából. Az eredményekből kiderül, hogy a magyarok nagy része pozitívan vélekedik az EU-ról, a tagságról, és az EU-n belüli együttműködésről, viszont fontosnak tartja, hogy Magyarország nemzeti érdekei ne sérüljenek a tagság miatt.

A válaszadók többsége, körülbelül 60 százaléka preferálná az államközi szorosabb együttműködést a jövőben, még körülbelül 36 százalék az erős nemzetállamokban hisz. Ennek ellenére, a megkérdezettek fele tartja csak elfogadhatónak, hogy az EU beleszóljon az ország belügyeibe, ami egy szorosabb együttműködés és mélyebb integráció esetében elkerülhetetlen. Tehát, habár a válaszadók pozitívan állnak az államközi együttműködéshez, lényegesen érzékenyebben reagálnak, ha az ország nemzeti érdekei vagy belügyeibe való avatkozás kerül szóba.

Felmérésünkben kiderült, hogy a válaszadók többsége kevésbé jól informált az EU-ról és a Magyarországot érintő EU-s kérdésekkel kapcsolatban. A válaszadók csupán egyharmada tudta, hogy mikor töltötte be Magyarország az EU elnöki posztját, annak ellenére, hogy a kétharmaduk azt mondta, hogy nyomon követte a Magyarország EU-s elnökségével kapcsolatos eseményeket. Emellett olyan általános EU-val kapcsolatos kérdésekre sem tudták a választ, hogy ki felelős az EU külpolitikájáért. A két lehetséges válasz közül, a megkérdezettek majd fele José Manuel Barrosót mondta, és csak egyharmad tudta, hogy Catherine Ashton tölti be az EU Külügyi Szolgálatának főképviseleti posztját. Annak ellenére, hogy Cathrine Ashton vizibilitása egyre növekszik gyakori médiaszereplése miatt, továbbra is Barroso az unió legismertebb vezetője, felméréseink szerint.

Nemzetközi gazdaságfejlesztés

A 2013. évi működőtőke (FDI) folyamatok

Eseti tanulmányunk fókuszában a külföldi működőtőke globális és hazai áramlása áll, melynek apropója, hogy nemrégiben megjelentek a 2013. évre vonatkozó FDI-statisztikák. Mindezek alapján képet kaphatunk, hogy miként változott a befektetési kedv a világban és Magyarországon. A külföldi működőtőke alakulásának vizsgálata azért is releváns, mivel az ilyen jellegű befektetések számos pozitív hatással járhatnak a fogadó gazdaságra nézve.

Nemzetközi trendek

Az OECD [2014] idén áprilisban megjelent FDI-jelentése kiváló áttekintést ad a tavalyi év működőtőkével kapcsolatos folyamatairól, így a következőkben a jelentés legfőbb megállapításait mutatjuk be.¹

A globális FDI-kiáramlás 2013-ban közel 1300 milliárd dollárra rúgott, szemben az előző évben regisztrált 1239 milliárd dollárral.² Ez mindösszesen 4,5 százalékos növekedésnek felel meg, ami annak a fényében számít alacsony rátának, hogy 2011 és 2012 között a működőtőke-kiáramlás 23,5 százalékkal zuhant vissza. A válság előtti éveket tekintve a legjelentősebb tőkekiáramlás 2007-ben mutatkozott, ekkor 1933 milliárd dollárnyi külföldi befektetést hajtottak végre a világban, vagyis a 2013. évi adat közel harmadával marad el a válság előtti teljesítménytől.

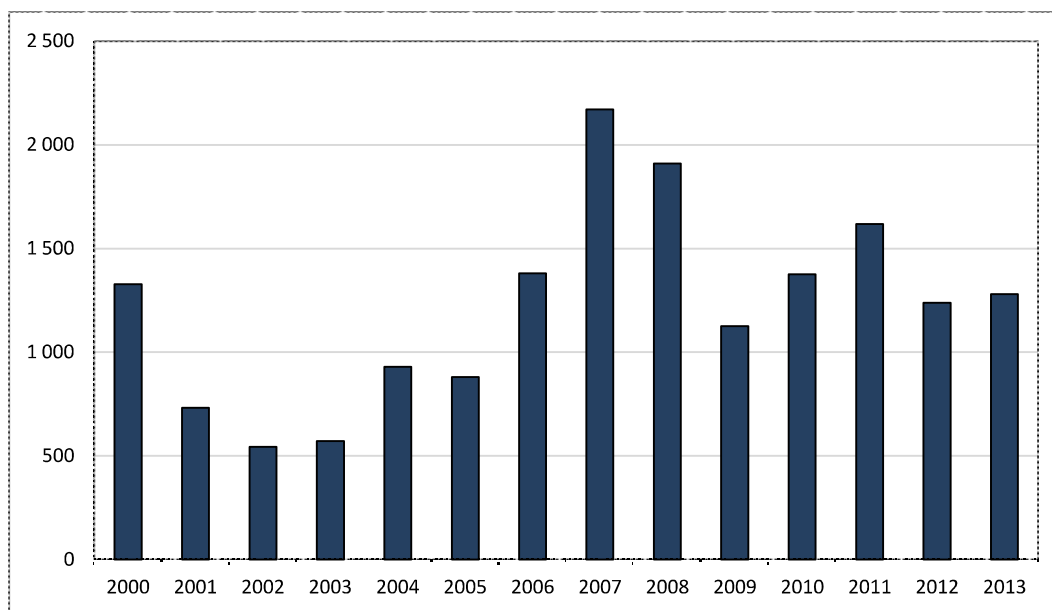
Az OECD elemzése arra is rámutat, hogy a tavalyi évi tőkeáramlások jelentős része főleg a vállalatcsoportokon belüli hitelezésnek (egyéb tőkemozgások) és az újrabefektetett jövedelemnek köszönhető, miközben a részvény- és egyéb részesedésszerzések következtében kiáramló tőke zsugorodott az előző évhez képest, méghozzá 40 százalékkal. Mindez egyben azt is jelenti, hogy 2013 folyamán a multinacionális cégek termelői kapacitásainak nemzetközi kiépítése jelentősen visszaesett (OECD [2014] 1. o.).

A fenti megállapítást alátámasztja a nemzetközi fúziók és felvásárlások (mergers and acquisitions; M&A) alakulása is, melynek értéke továbbra messze elmarad a válság előtti szintektől. Az OECD számításai szerint a válság előtti években a globális FDI-nak nagyjából 80 százalékát tették ki az egyesülések általi tőkemozgások, miközben a válság óta eltelt hat évben ez átlagosan 60 százalékra esett vissza, és nem volt ez másképp 2013-ban sem.

¹ OECD [2014]: FDI in Figures April 2014. OECD Publishing
www.oecd.org/daf/inv/FDI-in-Figures-April-2014.pdf (Letöltve: 2014. május 20.)

² A fejezetben közölt adatok forrása: www.oecd.org/daf/inv/FDI-in-Figures.xls (Letöltve: 2014. május 19.)

1. ÁBRA: A GLOBÁLIS FDI-KIÁRAMLÁS ALAKULÁSA (MILLIÁRD DOLLÁR)

Forrás: OECD.Stat

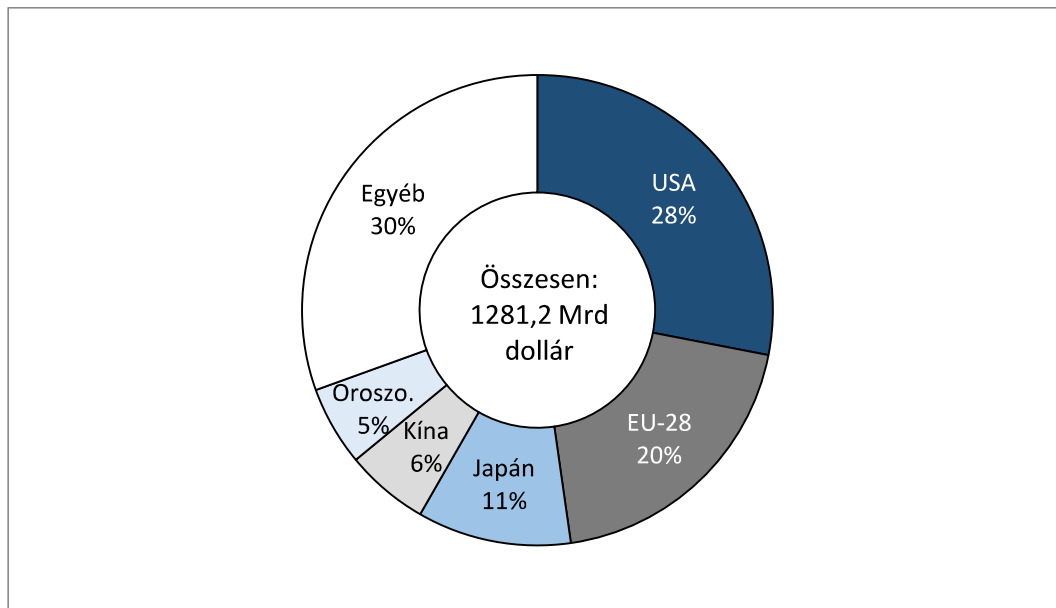
A 2013. évi visszafogott FDI-áramlás mögött elsősorban a globális gazdasági kilátások játszották a főszerepet. Az euróövezeti országok összességében 0,4 százalékos recesszióban voltak a tavalyi évben. A világgazdaság motorja egyértelműen a fejlődő régió volt, ám az ebben legfőbb szerepet játszó Kína GDP-növekedése sem adott okot optimizmusra: a 7,7 százalékos növekedés megegyezett a 2012. évi rátával.³ A kockázatvállalási kedv visszafogottságára utal, hogy a működőtőke kiáramlása annak ellenére is lanya volt, hogy a legnagyobb gazdaságok jegybankjai rendkívüli likviditással látták (és látják el napjainkban is) a pénzügyi világot.

Annak ellenére, hogy 2014-ben várhatóan a globális gazdaság tovább gyorsul, az euróövezet ismét növekedni tud, vagyis a konjunkturális kilátások összességében javulnak, számos bizonytalansági tényező hátráltathatja az FDI-áramlást. Itt elsősorban az orosz-ukrán válság nemzetközi befektetésekre gyakorolt hatásait kell kiemelni, de a közel-keleti és a koreai félszigettel kapcsolatos geopolitikai feszültségek is jelentősen fékezhetik a kockázatvállalási kedvet. Vélhetően eme bizonytalanságokból fakadhat, hogy a tőkeáramlást meglehetősen jól előrejelző fúziók és felvásárlások alakulása 2014 első negyedében beszakadt. Az előző negyedéhez képest ugyanis 26 százalékkal zuhant az ilyen jellegű beruházások értéke (nagyjából 160 milliárd dollárra), amely 2012 eleje óta a legalacsonyabb (OECD [2014] 2. o.).

³ <http://www.reuters.com/article/2014/01/20/us-china-economy-gdp-idUSBREA0I0HH20140120>

(Letöltve: 2014. május 20.)

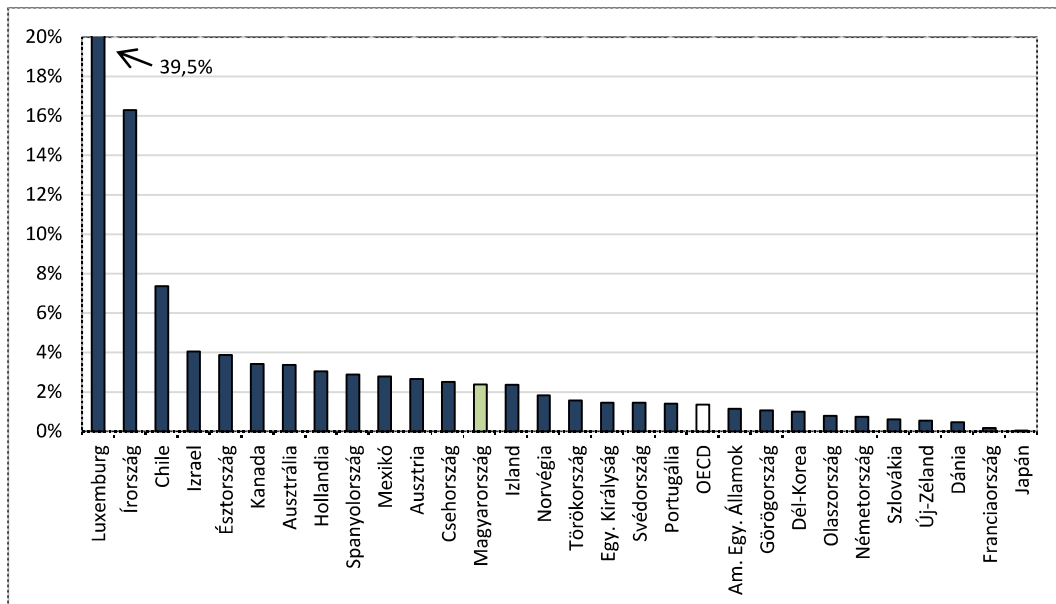
2. ÁBRA: A 2013. ÉVI GLOBÁLIS FDI-KIÁRAMLÁS MEGOSZLÁSA FELADÓ ORSZÁGOK SZERINT

Forrás: OECD.Stat alapján Századvég-számítás

Az FDI alakulását országok szerint vizsgálva 2013-ban is az Egyesült Államok maradt a legfőbb globális befektető: 360 milliárd dollárjával az aggregált FDI-kiáramlás közel 30 százalékát biztosította. A második legfőbb befektető Japán volt (136 milliárd dollár), akit Kína követett, majd Oroszország. Ez a négy nagyhatalom együttesen a 2013. évi FDI-befektetések felét biztosította.

3. ÁBRA: AZ FDI-BEÁRAMLÁS A GDP ARÁNYÁBAN AZ OECD-TAGÁLLAMOKBAN* (2013)

Megjegyzés: Azon OECD-tagországok, ahol rendelkezésre áll 2013-as adat. Forrás: OECD.Stat

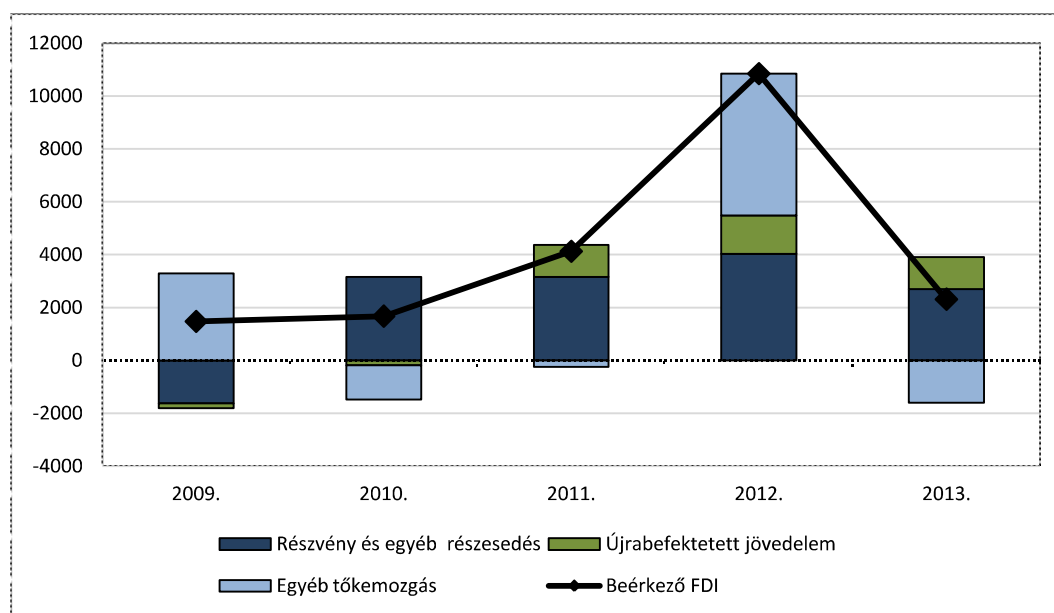
Amennyiben az FDI-beáramlást vizsgáljuk, 2013-ban (az offshore-országnak számító Luxemburgot kivéve) egyértelműen Írország volt a „tőkeverseny” nyertese. Hazánkba az OECD-kalkulációk szerint a régiós átlaghoz hasonló, a GDP 2,4 százalékát kitevő külföldi működőtőke áramlott be. Ez meglehetősen csekélynek számít a 2011. évi 4,6 és a 2012. évi 11,2 százalék után.

Hazai folyamatok

A fejezetben kifejezetten a Magyarországot érintő közvetlentőke-befektetések alakulását vizsgáljuk, melynek során a Magyar Nemzeti Bank legutóbbi jelentésére (MNB [2014]),⁴ valamint legfrissebb statisztikáira támaszkodunk.

A fizetési mérleg statisztikák alapján a Magyarországra érkező közvetlentőke-befektetések – melyek nem tartalmazzák a speciális célú vállalatok adatait – 2013-ban 2,3 milliárd eurót (691 milliárd forintot) tettek ki.⁵ Ez messze elmarad a 2012. évi teljesítménytől, amely egyébként historikus csúcsot jelentett. A tavalyi évben továbbá megtört egy öt éve (vagyis a 2009-es válság óta) tartó pozitív trend.

4. ÁBRA: A HAZÁNKBA ÉRKEZŐ KÜLFÖLDI MŰKÖDŐTŐKE ALAKULÁSA (MILLIÓ EURÓ)

Forrás: MNB

Amennyiben megvizsgáljuk az FDI összetevőit, láthatóvá válnak a tavalyi évi visszaesés okai. A külföldiek magyar befektetésein belül a részvénybefektetések 2,7 milliárd euróval

⁴ MNB [2014]: Sajtóközlemény, A fizetési mérleg alakulásáról, 2013. IV. negyedév. Magyar Nemzeti Bank www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statkozlemeny/mnbhu_fizetes_i_merleg/SK_FIZ_M_2013_Q4.pdf (Letöltve: 2014. május 21.)

⁵ Forrás: www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/mnbhu_fizm_20090330/fizmuy_eur_hu.xls (Letöltve: 2014. május 21.)

növekedtek, ez azonban jóval alulmúlja a 2012. évi 4 milliárdot is meghaladó összeget. Az újrabefektetett jövedelem – amely a részvény és egyéb tulajdonosi részesedés után a tulajdonosnak járó, felosztott jövedelmen (osztalékon) felüli jövedelemrész⁶ – 2013-ban csökkent éves összevetésben: 16 százalékkal, 1,2 milliárd euróra. Vélhetően tehát az előző évinél jobb gazdasági teljesítménnyel összefüggően javult a külföldi tulajdonú vállalatok jövedelmezősége, ami jelentősebb osztalékfizetéssel párosult.

A legjelentősebb változás 2012-höz képest mégis az egyéb tőke soron mutatkozott. Az egyéb tőkebefektetések között a hitel- és egyéb finanszírozási kapcsolatokat számolják el, vagyis olyan tőkemozgásokat, melyek adósságtípusú pénzügyi instrumentumhoz kapcsolódnak.⁷ A 2012-ben regisztrált 5,4 milliárd eurós beáramlást követően tavaly 1,6 milliárd eurós forráskiáramlást mértek. Egyrészt a tavalyi év folyamán jelentős vállalatcsoporton belüli hitelezés zajlott a kedvezőtlen gazdasági környezet nyomán, amely helyzet 2013-ban jelentősen javult. A forráskiáramlást magyarázhatja még, hogy a rendkívül kedvező hazai kamatkörnyezet hatására az itteni leányvállalatokon keresztül vettek fel a külföldi anyavállalatok hiteleket, illetve hogy jelentős hitel-visszafizetések történhettek.

A közvetlentőke-befektetések vizsgálata a fentiekén túlmenően elvégezhető ország és ágazat szerinti bontásban is.⁸ A tavalyi évre ugyanakkor még az aggregált FDI ország- és ágazati bontása nem áll rendelkezésre, mivel az újrabefektetett jövedelmek becslése csak 2014 szeptemberében készül el. A részvénybefektetések és az egyéb tőke esetén ugyanakkor már következtetni lehet a legfőbb irányvonalakra.

A 2,7 milliárd eurót kitevő 2013. évi részvénybefektetések közel négyötöde Európából származik. Tavaly az Egyesült Királyságból érkezett a legnagyobb mértékű befektetés (551 millió euró), továbbá Franciaország és Ausztria voltak még a legfőbb feladó országok. Érdekesség, hogy mind 2012-ben, mind 2013-ban az amerikai kontinenshez köthető részvényvásárlások túlnyomó többsége közép-amerikai országokhoz köthető. Az egyéb tőkemozgásokat vizsgálva megállapítható, hogy a forráskiáramlás globális jelenség volt: mind az öt kontinens felé negatív volt az egyenleg. Főként francia, luxemburgi, holland és osztrák befektetők esetében mértek jelentős kiáramlást, vélhetően korábban nyújtott tulajdonosi hitelek visszafizetése zajlott.

Az ágazati bontást vizsgálva fontos változás, hogy míg 2012-ben a részvénybefektetések esetében tőke kivonást tapasztaltunk a feldolgozóiparban, addig 2013 során 1,2 milliárd eurót kitevő befektetés érkezett. Ezen belül is elsősorban a gyógyszergyártás és a

⁶ Még egyszerűbb megfogalmazásban: az adott évi korrigált adózott eredmény és az osztalék különbsége.

⁷ Ilyenek például a napi pénzügyi elszámolások keretében mozgó rövid lejáratú pénzek, a tulajdonosi hitelek, a fizetett osztalék elszámolása miatti követelések és tartozások, a vállalatcsoporton belüli kereskedelmi hitelek, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok stb.

⁸ Forrás:

www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statistika/mnbhu_statistikai_idosorok/mnbhu_kozetlen_tokebef/kulf_kozv_tokebef_mo_eur_hu.xls (Letöltve: 2014. május 21.)

járműgyártás alágakban történt jelentős külföldi beruházás, rendre 645 és 312 millió euró. Emellett nagymértékű részvényvásárlás történt a pénzügyi közvetítés ágazatban (1 milliárd euró). Az egyéb tőkeáramlásokat vizsgálva egyedül a feldolgozóiparba érkezett jelentősebb mennyiségű tőke 2013-ban (521 millió euró), míg a legnagyobb tőkeáramlással az egyéb szolgáltatások, valamint a kereskedelem, szállítás és raktározás, valamint a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység ágak jellemezhetőek.

Befektetői hangulatbarométer

A hangulatbarométer elemzés célja, hogy bemutassuk azokat a legfontosabb stratégiai döntéseket vagy döntés előtt álló ügyeket, amelyek hatással vannak a Magyarországon befektető és befektetni kívánó vállalatok beruházási, foglalkoztatási és termelési döntéseire. A nem csak stratégiai partnereknek, hanem hazai kkv-knak is kiküldött hangulat-barométer kérdőívre ebben a hónapban összesen 40 válasz érkezett. A következőkben ezeket a válaszokat foglaljuk össze. A hangulat-barométer mutató minden esetben –100 és +100 közötti értéket vehet fel.

Bár a magyar gazdaság jelenlegi állapotát még rossznak látják a vállalkozások, a jövőbeni kilátások kiemelkedően pozitív képet mutatnak. A legtöbb fontos mutató szignifikáns javulást mutat. A válaszadó vállalkozások májusban összességében az elmúlt öt havinál pozitívabban látják a magyar gazdaság és saját vállalkozásuk helyzetét az elkövetkezendő három hónapra vonatkozóan. Valamelyest nagyobb azon vállalkozások aránya, amelyek megrendelés állománya nőtt az elmúlt három hónapban, mint amelyeknek csökkent. Ezzel összefüggésben azon vállalkozások aránya is magasabb, amelyek foglalkoztatás- és kapacitásbővítést terveznek az elkövetkező három hónapban.

A magyar gazdaság anyacégek általi megítélése is jelentősen javult. Az anyacégek javuló megítélésének okait öt vállalkozás indokolta. Az okok között a kedvező makrogazdasági folyamatok; a GDP növekedése; a pályázati pénzek elosztási arányai; az életbe lépett kedvező élelmiszeripari makrogazdasági szabályozók; a beruházási és forgóeszköz hitelezési rendszer; a növekvő piaci vásárló erő és a MAG Zrt. átszervezése révén jobban érvényesülni tudó vállalati érdekek szerepelnek. Az anyacég Magyarországgal kapcsolatos megítélésének romlását egy vállalkozás tartotta fontosnak megindokolni. Eszerint a negatív irányú változásért az útdíj bevezetése és az instabil gazdasági környezet okolható.

1. A kérdőívet kitöltő vállalkozások jellemzése

A május havi kérdőívet kitöltő vállalkozások az alábbi nemzetgazdasági ágazatokban tevékenykednek:

1. TÁBLÁZAT: A VÁLASZADÓ VÁLLALKOZÁSOK ÁGAZATI BESOROLÁSA

Nemzetgazdasági ágazat	Vállalkozások száma
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	6
Feldolgozóipar - Élelmiszer-, ital-, dohánytermék gyártás	3
Feldolgozóipar - Textilipar (textília, ruházati, bőrtermék gyártása)	1
Feldolgozóipar - Papíripar, nyomdai tevékenység	1

Feldolgozóipar - Kokszyártás, kőolaj feldolgozás	1
Feldolgozóipar - Vegyi anyag, termék gyártása	2
Feldolgozóipar - Gyógyszergyártás	1
Feldolgozóipar - Gép, gépi berendezés gyártása	1
Vízellátás, hulladékgazdálkodás	1
Építőipar	1
Kereskedelem, gépjárműjavítás	4
Szállítás, raktározás	3
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	4
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	1
Egyéb szolgáltatás	7

Forrás: Századvég

A válaszadó 40 cég méretét és alapításának dátumát vizsgálva, a legtöbb, összesen 27 vállalkozás kis- és középvállalkozás, de négy nagyvállalat is kitöltötte a kérdőívet. Kilenc vállalkozást 2000 és 2012 között, 30-at pedig 1989 és 1999 között alapítottak, a legrégebb óta működő vállalkozás alapításának éve 1975.

2. TÁBLÁZAT: A VÁLASZADÓ VÁLLALKOZÁSOK FOGLALKOZTATOTTI LÉTSZÁM SZERINTI BESOROLÁSA

Foglalkoztatottak száma	Vállalkozások száma
0-1 fő	2
2-9 fő	7
10-49 fő	10
50-250 fő	17
250 fő fölött	4

Forrás: Századvég

II. A magyar gazdaság helyzetének megítélése

3. TÁBLÁZAT: „MILYENNEK ÍTÉLI MEG A MAGYAR GAZDASÁG JELENLEGI HELYZETÉT? MILYENNEK LÁTJA A MAGYAR GAZDASÁG HELYZETÉT A KÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN?”

A magyar gazdaság jelenlegi helyzete			A magyar gazdaság helyzete a következő három hónapban		
Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Jó	4	10%	Javul	20	50%
Közepes	27	68%	Stagnál	17	43%
Rossz	8	20%	Romlik	3	8%
Nem válaszolt	1	3%			
Összesen:	40	100%	Összesen:	40	100%
Befektetői hangulatindex: ⁹		-10	Befektetői hangulatindex:		+42,5

Forrás: Századvég

⁹ Súlyozás: Jó/Javul= 100; Közepes/Stagnál= 0; Rossz/Romlik= -100

4. TÁBLÁZAT: A BEFEKTETŐI HANGULATINDEX ÉRTÉKEK ALAKULÁSA

A magyar gazdaság jelenlegi helyzete	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	-35,71	-33,33	-23,68	6,25	-10
A magyar gazdaság helyzete a következő három hónapban	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	21,43	5,56	2,63	6,25	42,5

Forrás: Századvég

A megkérdezett vállalatok ebben a hónapban rosszabbul ítélték meg a magyar gazdaság helyzetét, mint az előző hónapban. A májusi hangulatbarométer visszaesett, és újra negatív értéket vett fel (-10), szemben az áprilisi pozitív 6,25-os értékkel. Ennek ellenére azonban a válaszadó cégeknek a magyar gazdaság jövőbeli helyzetére vonatkozó várakozásaik kiemelkedően pozitív képet mutatnak. A májusi hangulatbarométer-index (42,5) az eddigi legmagasabb, 2013. decemberi index értékét is jóval meghaladta.

„Változott-e anyacége megítélése az elmúlt hónapban Magyarországgal, a Magyar Kormányval kapcsolatban?”

A kérdőívet kitöltő 40 vállalkozásnál a legtöbb, összesen 27 (53%) esetben nem változott az anyacég megítélése Magyarországgal kapcsolatban. Hét vállalkozás (18%) anyacégének javuló, míg három (8%) romló Magyarországgal kapcsolatos megítéléséről számolt be, a fennmaradó kilenc vállalkozásnak (23%) pedig nincs anyacége. **Az anyacég Magyarországgal kapcsolatos megítélésnek romlását egy vállalkozás indokolta, eszerint a negatív irányú változásért az útdíj bevezetése és az instabil gazdasági környezet okolható. Az anyacégek javuló megítélésének okait öt vállalkozás vázolta fel, az okok között a kedvező makrogazdasági folyamatok; a GDP növekedése; a pályázati pénzek elosztási arányai; az életbe lépett kedvező élelmiszeripari makrogazdasági szabályozók; a beruházási és forgóeszköz hitelezési rendszer; a növekvő piaci vásárló erő és a MAG Zrt. átszervezése révén jobban érvényesülni tudó vállalati érdekek szerepelnek.** Mindezek alapján +10-es befektetői hangulatindex adódik a magyar gazdasági helyzet anyavállalati megítélésével kapcsolatban, ami a legnagyobb és egyben az első pozitív érték a felmérés készítése óta.

5. TÁBLÁZAT: A BEFEKTETŐI HANGULATINDEX ÉRTÉKEK ALAKULÁSA

Az anyacég Magyarországgal kapcsolatos megítélése	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	- 12,86	-7,41	-7,89	-6,25	10

Forrás: Századvég

6. TÁBLÁZAT: „MI AZ ÖN SZAKMÁJÁBAN DOLGOZÓ PÁLYATÁRSÁK ÁLTALÁNOS VÉLEMÉNYE A GAZDASÁG HELYZETÉRŐL ÉS A HELYZET JAVÍTÁSÁT CÉLZÓ GAZDASÁGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEKRŐL?”

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Jó	5	13%
Közepes	25	63%
Rossz	10	25%
Összesen:	40	100%
Befektetői hangulatindex:		-12,5

Forrás: Századvég

7. TÁBLÁZAT: A BEFEKTETŐI HANGULATINDEX ÉRTÉKEK ALAKULÁSA

Pályatársak magyar gazdasággal kapcsolatos általános megítélése	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	-51,43	-27,86	-34,21	-25	-12,5

Forrás: Századvég

Amikor arra kérdeztünk rá, hogy a válaszadókéhoz hasonló cégek és végzettségűek hogyan ítélik meg a gazdaság helyzetét és az azt javítani szándékozó gazdaságpolitikai intézkedéseket, továbbra is kedvezőtlen válaszokat kaptunk (-12,5), az eddigi hónapokkal összehasonlítva azonban lassú javuló tendenciát kezdetünk felfedezni.

III. Üzleti környezet változásai

8. TÁBLÁZAT: „MILYENNEK LÁTJA VÁLLALKOZÁSA HELYZETÉT AZ ELKÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN?”

Válaszlehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Javul	18	45%
Stagnál	19	48%
Romlik	3	8%
Összesen:	40	100%
Befektetői hangulatindex:		+37,5

Forrás: Századvég

9. TÁBLÁZAT: A BEFEKTETŐI HANGULATINDEX ÉRTÉKEK ALAKULÁSA

Vállalkozások helyzete a következő három hónapban	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	-1,43	-3,7	-5,26	-6,25	37,5

Forrás: Századvég

A vállalkozások jövőbeni helyzetét firtató kérdésünkre a befektetői hangulatindex eddigi csökkenő tendenciája élesen megváltozott, az áprilisi -6,25-os értékkel szemben a kimagaslóan pozitív 37,5-es értéket vette fel.

10. TÁBLÁZAT: „MEGRENDELÉSEINEK ÁLLOMÁNYA HOGYAN ALAKULT AZ ELMÚLT HÓNAPBAN A SZOKÁSOSHOZ KÉPEST? VÁRHATÓAN HOGYAN ALAKUL A CÉGNÉL FOGLALKOZTATOTTAK LÉTSZÁMA A KÖVETKEZŐ 3 HÓNAPBAN? TERVEZ-E KAPACITÁS-VÁLTOZTATÁST AZ ELKÖVETKEZENDŐ 3 HÓNAPBAN? (TERVEZ-E BERUHÁZÁST VAGY LEÉPÍTÉST?)”

Megrendelések alakulása az elmúlt hónapban			Foglalkoztatottak számának várható alakulása a következő 3 hónapban			Várható kapacitás-változtatás a következő 3 hónapban		
Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás	Válasz-lehetőségek	Válaszadó cégek száma	Százalékos megoszlás
Növekedett	15	38%	Növekszik	12	30%	Bővítés	6	15%
Stagnált	21	53%	Nem változik	25	63%	Nem várható	32	80%
Csökkent	4	10%	Csökken	3	8%	Szűkítés	1	3%
						Nem válaszolt	1	3%
Összesen:	40	100%	Összesen:	40	100%	Összesen:	40	100%
Befektetői hangulatindex:		+ 27,5	Befektetői hangulatindex:		+ 22,5	Befektetői hangulatindex:		+ 12,5

Forrás: Századvég

11. TÁBLÁZAT: A BEFEKTETŐI HANGULATINDEX ÉRTÉKEK ALAKULÁSA

Megrendelések alakulása az elmúlt hónapban	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	-5,71	-3,7	-2,63	6,25	27,5
Foglalkoztatottak számának várható alakulása a következő három hónapban	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	-11,43	-5,56	2,63	6,25	22,5
Várható kapacitás-változtatás a következő három hónapban	2013. december	2014. január	2014. február	2014. április	2014. május
Befektetői hangulatindex	10	5,56	13,16	6,25	12,5

Forrás: Századvég

A vállalkozások rendelésállományainak alakulását összevetve az előző hónapok adataival továbbra is tart a javuló tendencia, a hangulatindex az áprilisi 6,25-os értékekkel szemben májusban a 27,5-es értéket vette fel. A foglalkoztatottak számának várható alakulása is – hasonlóan az előző hónapokhoz – pozitív képet mutat: a befektetői hangulatindex 22,5-es értéket jelez ebben a hónapban, szemben az áprilisi +6,25-os és értékekkel. A

kapacitásbővítésben gondolkodó vállalkozások aránya újból növekedni kezdett, a májusi index nem sokkal marad el az eddigi legmagasabb februári +13,16-os hangulatindextől.

IV. Egyéb, a vállalat szempontjából fontos megjegyzés, üzenet

A kérdőívhez szöveges megjegyzést ebben a hónapban két vállalkozás fűzött. Az első vállalkozás pénzügyi és biztosítási tevékenységet folytat, és meglátásuk szerint számukra a legnagyobb húzóerőt a belső fogyasztás növekedése jelenti, ez azonban jelenleg stagnál, egy kisebb növekedés az, ami talán tapasztalható. Véleményük szerint az adók fennmaradása lassítja a kilábalást.

A második vállalkozás a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágazatban tevékenykedik, és úgy véli, hogy a kormánynak folytatnia kell az elkezdett politikáját. Fontosnak tartja a magyar tulajdonú kis- és középvállalkozások megerősítését, valamint a szakmai bürokrácia leépítését.

Külpolitikai Monitor

Az elmúlt hónap legfontosabb külpolitikai eseményeinek áttekintése

Magyarország az EU-ban

A hónap legfontosabb eseménye mind Magyarország, mind a közép-kelet-európai térség országai szempontjából az uniós csatlakozás 10. évfordulója volt, amelyet május 1-jén, és az azt követő hetekben is megemlékezésekkel, konferenciákkal és különböző rendezvényekkel ünnepeltek. A csatlakozás azért volt jelentős, mert ez volt az EU első és egyetlen ilyen horderejű csatlakozása, melyet „Big Bang” csatlakozásként is emlegetnek. A csatlakozásnak azért volt történelmi jelentősége, mert a volt keleti blokk országai ezzel hivatalosan is a gazdaságilag fejlettebb nyugati országok uniójához csatlakozhattak. A csatlakozás azonban nem volt egyszerű, mivel az országoknak szigorú kritériumokat kellett teljesíteniük, valamint egy több körös csatlakozási procedúrán is át kellett menniük.¹⁰ A siker érdekében egymással is versenybe kellett szállniuk, mivel nem maradhattak le sem szomszédiaktól sem az EU egészétől. Szlovákia például kimaradt az első körből, mivel nem teljesítette az úgy nevezett demokratikus kritériumot.¹¹ Ha Szlovákia egyáltalán nem csatlakozhatott volna az EU-hoz, míg szomszédai igen, az gazdasági és kereskedelmi szempontból is katasztrofális lehetett volna az országnak. Míg szomszédai megkapták volna a lehetőséget és forrásokat az EU-hoz való felzárkózáshoz, addig Szlovákia ugyanolyan szinten maradt volna, sőt idővel gazdasága tovább hanyatlott volna kereskedelmi partnerei elvesztésével. Így tehát a szkeptikus Meciar-kormány kénytelen volt engedni, és demokratikus változásokat eszközölni annak érdekében, hogy Szlovákia teljesítse a demokratikus kritériumot is.

Külpolitikai monitorunk ezen részében részletekben vizsgáljuk tovább, hogy hogyan vélekedik a lakosság az EU-s tagságról, az elmúlt 10 év tapasztalatai alapján. Telefonos felmérésünket május 19-20. között végeztük, amely során 1002 véletlenszerűen kiválasztott felnőttet kérdeztünk CATI módszerrel. Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.

¹⁰ Rachel A. Epstein and Ulrich Sedelmeier, Beyond conditionality: international institutions in postcommunist Europe after enlargement, *Journal of European Public Policy* 15:6 September 2008: 795–805

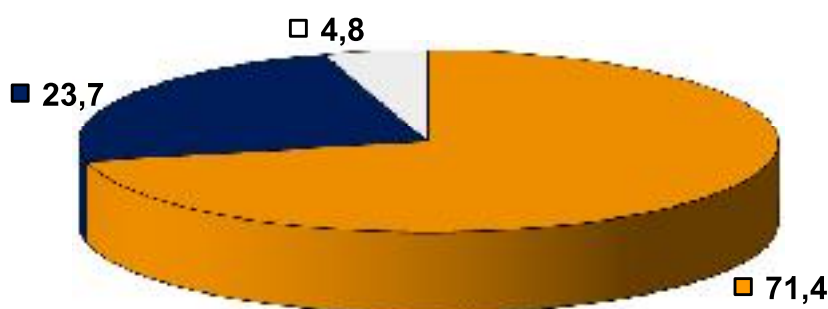
¹¹ Geoffrey Pridham, The EU's Political Conditionality and Post-Accession Tendencies: Comparisons from Slovakia and Latvia, *JCMS* 2008 Volume 46. Number 2. pp. 365–387

Felmérésünkben kiderült, hogy a válaszadók többsége az EU-val kapcsolatos kérdésekről, mint általában bármely politikai kérdésről, elsősorban a televízióból tájékozódik. Habár az internet térhódítása egyre jelentősebb, megkérdezettjeinek körülbelül fele továbbra is azon információk alapján válaszolt kérdéseinkre, melyeket elsősorban televízióból szerzett. A televíziós csatornákat illetően, a közszolgálati és kereskedelmi médiák szerepe nagyjából fele-fele arányban oszlik meg.¹²

Kíváncsiak voltunk arra, hogy hogyan látják a magyarok az EU-s tagságot az elmúlt 10 év tapasztalatai alapján. Az eredményekből kiderült, hogy az emberek általánosságban pozitívan állnak a tagsághoz, mivel többségük szerint Magyarországnak inkább előnyök mintsem hátrányok származtak az EU-s tagságból. Ezt a felmérést országos szinten végeztük, így válaszadóink hasonló arányban voltak nyugati, keleti, déli és északi megyékből is.

Az EU-s tagsággal kapcsolatban általában pozitívan nyilatkoznak a többi tagállam lakosai is az elmúlt pár évben, sőt a közhangulat évről évre javul. Az Eurobarometer európai szintű felméréséből kiderül, hogy 2012-ben a megkérdezettek 50 százaléka tartja az EU-s tagságot „jó dolognak”, míg 2011 novemberében ugyanerről 47 százalék nyilatkozott ugyanígy. Általánosságban véve, 2012-ben a megkérdezettek 40 százaléka volt kedvező véleménye az EU-ról, míg egy évvel korábban 31 százalék látta csak hasznosnak az EU-s tagságot.¹³

Ön szerint inkább előnyökkel vagy inkább hátrányokkal járt Magyarország EU-s tagsága? (%)

■ Inkább előnyökkel ■ Inkább hátrányokkal □ Nem tudja/Nem válaszol

Habár az emberek pozitívan vélekednek az EU-s tagsággal kapcsolatban általánosságban, elmondható, hogy az EU-ról és az EU-val kapcsolatos ügyekről való tájékozottság meglehetősen alacsony, mivel a válaszadók csupán egyharmada tudta, hogy mikor volt a

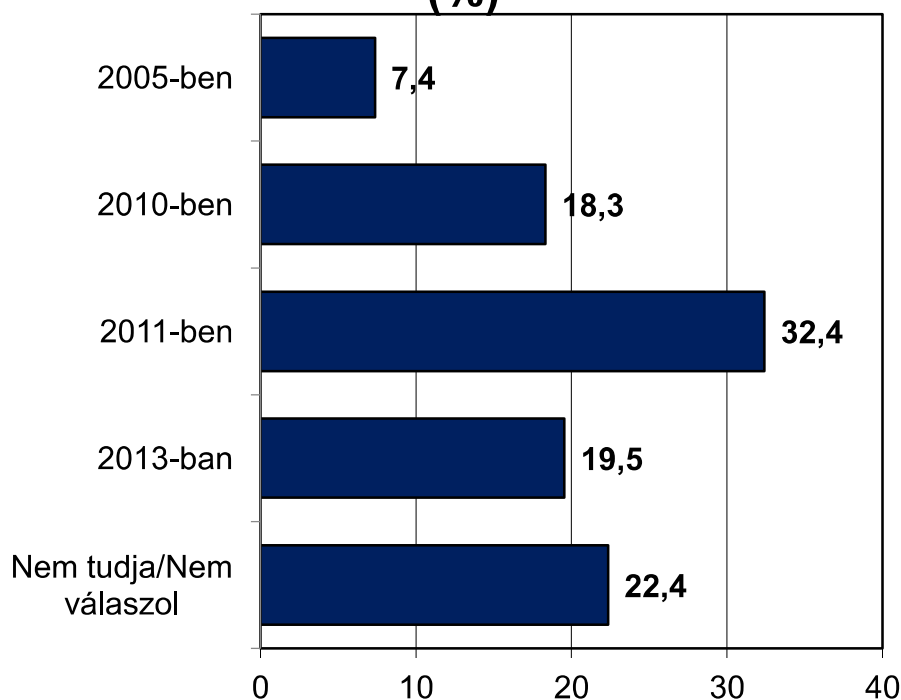
¹² A Századvég további közvélemény-kutatásainak eredményei alapján.

¹³ <http://www.euractiv.com/elections/eurobarometer-citizens-view-eu-p-news-514658>

magyar EU-s elnökség. Ez főként azért aggasztó, mert Magyarországot közvetlenül érinti. Tehát itt megfigyelhető egy komoly információhiány Magyarország EU-s szereplésével és szerepvállalásával kapcsolatban. Azt is figyeltük, hogy melyik korcsoport volt a leginkább tájékozott a kérdéssel kapcsolatban. Kiderül, hogy a legfiatalabb, a 18 és 29 év közöttiek válaszoltak jól, de ennek a csoportnak is csak a 45 százaléka tudta a választ.

Előfordulhat azonban, hogy mivel Magyarország EU-s elnökségének immár 3 éve, lehetséges, hogy az emberek, habár követhették annak eseményeit, elfelejtették a pontos évet, ezért a továbbiakban rákérdeztünk arra is, hogy követték-e az EU-s elnökséggel kapcsolatos eseményeket.¹⁴ Csupán kétharmada nyilatkozott úgy, hogy figyelemmel kísérte Magyarország EU-s elnökségét. Az előző kérdéshez visszatérve, abból a kétharmadból, amely figyelemmel kísérte az eseményeket, csupán egyharmad emlékezett az elnökség pontos évére. A maradék egyharmad azt valószínűleg elfelejthette vagy rosszul emlékezett, így az sem kizárt, hogy a válaszadók nagy része véletlenül jól tippelt az évre annak ellenére, hogy nem követte figyelemmel az elnökség tevékenységét.

Ön szerint mikor töltötte be Magyarország az EU elnöki posztját? (%)

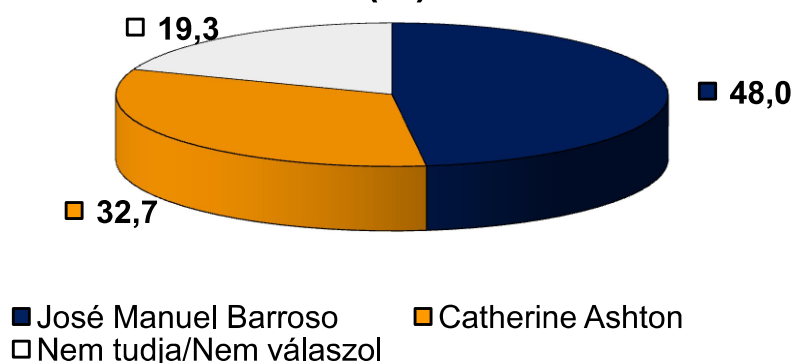

¹⁴ A Századvég telefonos közvélemény-kutatása alapján 1002-es minta alapján.

Ezt követően vizsgáltuk, hogy a válaszadók mennyire tájékozottak az EU-val kapcsolatban. Felméréseink meglepő eredményeket hoztak. A válaszadók majd 70 százaléka nem tudta, hogy ki az EU Külügyi Szolgálatának fő képviselője. Ebből ugyan körülbelül 20 százalék nem tudta a választ vagy nem válaszolt, majd 50 százalék azonban José Manuel Barrosot nevezte meg. A tanulók tippeltek a legjobban, 44 százalékuk tudta a helyes választ, őket követték az aktívan dolgozók 43 százalékkal, míg a nyugdíjasok, munkanélküliek és háztartásbeliek jóval gyengébben teljesítettek, átlagban ezen csoportok körülbelül 20 százaléka tippelt csak helyesen. Érdekes kiemelni, hogy azok, akik Barrosora tippeltek elsősorban munkanélküliek (59 százalék) és nyugdíjasok voltak (50 százalék), akik nagyvalószínűséggel azért választották Barrosot, mivel az ő neve tűnt ismerősnek, ami megalapozott, hiszen Barroso régóta szerepel a médiában.

Barroso az EU egyik legismertebb szereplője, így várható lett volna, hogy többen tisztában legyenek legalább azzal, hogy ő milyen funkciót tölt be az EU-ban, ha már Catherine Ashton neve nem is volt ismerős. Tény egyébként, hogy az EU Külügyi Szolgálat csak pár éve létezik ebben a formában, és Cathrine Ashton is csak pár éve szerepel a médiában, azonban egyre gyakrabban látható, és vizibilitása az elmúlt hónapokban, sőt az utóbbi évben rendkívül magas.

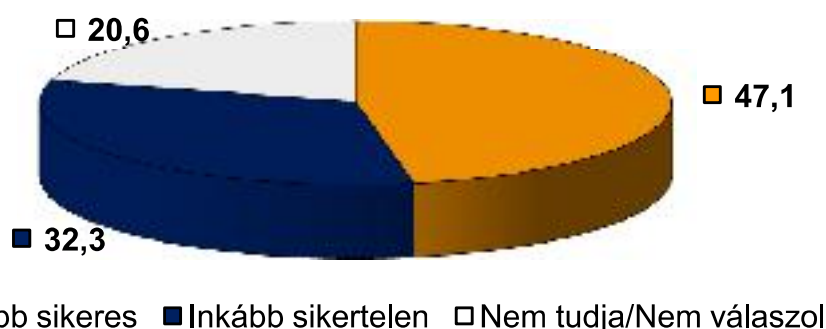
Ön szerint ki az EU Külügyi Szolgálatának a főképviseleője? (%)

Ennek ellenére kíváncsiak voltunk arra is, hogyan vélekednek az emberek az EU külpolitikájával kapcsolatban. A válaszadók majd fele látja a külpolitikát sikeresnek, míg egyharmad szkeptikus és inkább sikertelennek véli azt. Ez azért érdekes, mert az utóbbi fél évben az ukrajnai válság az, ami leginkább teszteli az EU külpolitikáját. A válaszokból az látszik, hogy az emberek nem negatívak, ha az EU külpolitikájáról kell véleményt formálniuk, viszont kimondottan pozitívan sem nyilatkoznak. Ehhez az is hozzájárul, hogy az EU sokszor nem tudja összehangolni külpolitikáját, lassú a reakcióideje, és a tagállamok általában külön-

külön is nyilatkoznak, gyakran egymásnak ellentmondva. Mivel ez a fajta külpolitikai formáció, melyet Cathrine Ashton vezet, még mindig újnak számít, ezért továbbra is formálódik. A külpolitika jövőjét azonban továbbra is nagyban az fogja befolyásolni, hogy az EU a mélyebb integráció vagy az erősebb nemzetállam-kontextust választja majd, és ahhoz mérten fejleszti tovább intézményi struktúráját és az államok együttműködésének módjait. A következő részben azt vizsgáljuk, hogy e két opció közül, a magyarok melyiket preferálják.

Hogyan értékeli Ön az EU külpolitikáját? (%)

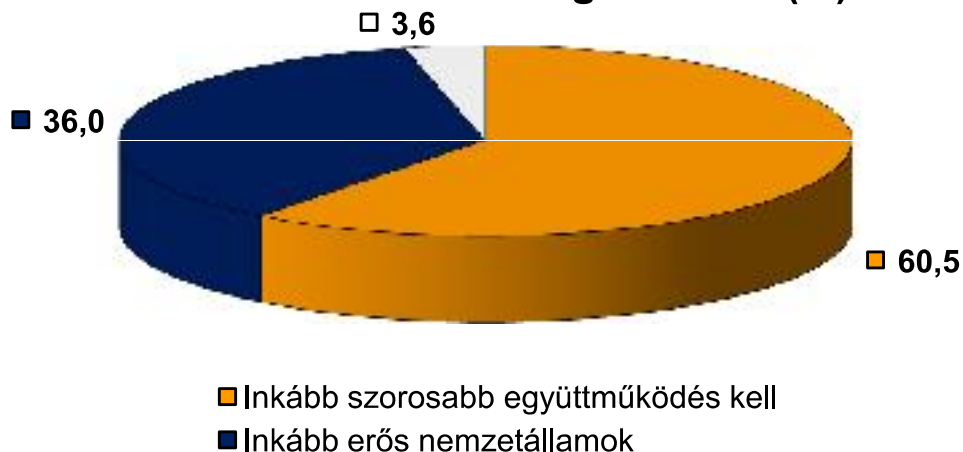

A következő kérdés tehát azt vizsgálja, hogy a lakosság szerint a szorosabb együttműködésre vagy az erős nemzetállamok támogatására kéne-e az EU-nak törekednie. Fontos megjegyezni, hogy a szorosabb együttműködést az integrációhoz kötjük elsősorban, illetve az integráció mélyülésének lehetőségét vizsgáljuk ezzel.

A magyarok majd kétharmada a szoros együttműködést támogatná, míg kicsivel több, mint egyharmada a nemzetállamokat preferálja. Főként az 50 és 59 év közöttiek tartják fontosabbnak a szorosabb együttműködést, mivel majd 79 százalékuk azt preferálja az erősebb nemzetállamokkal szemben. A nemzetállamokat pedig az eggyel fiatalabb korcsoport, a 40 és 49 év közöttiek tartják a legfontosabbnak.

Ebből egyfajta pozitív attitűd is kirajzolódni látszik az EU-n belüli együttműködéssel kapcsolatban. Ez az eredmény pozitív a külpolitika szempontjából is, mivel az EU-nak úgy lehet erős, határozott, összehangolt külpolitikai profilja, ha az államok hajlandóak azzal kapcsolatban egyeztetni, és szorosabban együttműködni. Ez azért lenne jó nemcsak az EU-nak, de a tagállamoknak is, mert így az EU nagyobb politikai tőkével rendelkezhetne a nemzetközi politikában. A szorosabb együttműködés azonban áldozatokkal jár tagállami szinten, így a következő részben az áldozatok meghozatalának támogatottságát vizsgáljuk.

Ön szerint az EU-nak a jövőben inkább az országok szorosabb együttműködésére kellene törekednie vagy inkább az erős nemzetállamok támogatására? (%)

A szorosabb integráció társadalmi megítélését leginkább a belügyekbe való beleszólásra adott válaszok megoszlása alapján tudjuk mérni. Felmérésünk alapján elmondható, hogy ebben a tekintetben a magyar lakosság a lakosság teljesen megoszlik. Az előző kérdéssel összevetve azt mondhatjuk, hogy ugyan a lakosság a szorosabb együttműködést támogatja, de egy bizonyos fokú beavatkozással már az integrációt egyébként támogató kör egy része sem ért egyet. Összességében tehát az adatokból azt olvashatjuk ki, hogy a magyar lakosság az európai együttműködés pártján áll, ugyanakkor az integráció mélységének és valódi tartalmának megítélésében a lakossági vélemények széttartóbbak.

Ön szerint inkább elfogadható vagy inkább nem elfogadható, hogy az EU bizonyos esetekben beleszól az országok belügyeibe? (%)

